

Wypadek w drodze do pracy i z pracy

Szkolenie online

Anna Sokołowska

Wolters Kluwer

Webinar

Dla czego warto porozmawiać o wypadkach w drodze do/z pracy ?

- Problem wypadków w drodze do/z pracy dotyczy wszystkich pracodawców bez względu na sektor gospodarki w jakim działają.
- Jest to szczególny rodzaj wypadku, który nie ma związku z działaniami pracodawcy, w tym również podejmowanymi w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.
- Na pracodawcy spoczywają określone przepisami obowiązki związane z wystąpieniem tego rodzaju zdarzenia.
- W zależności od dokonanych przez pracodawcę ustaleń, pracownikowi będą przysługiwały bądź nie określone świadczenia.

Cel szkolenia

- Rozwianie wątpliwości w zakresie kwalifikowania poszczególnych zdarzeń jako wypadków w drodze do/z pracy.
- Definicja wypadku w drodze do/z pracy jest zawiła, nieoczywista i nieprzystająca do realnych sytuacji. Bardzo pomocne może okazać się omówienie orzecznictwa sądowego i analiza rzeczywistych zdarzeń.
- Omówienie obowiązków pracodawcy w związku z zaistnieniem wypadku w drodze do/z pracy.
- Omówienie świadczeń przysługujących pracownikowi w związku zaistnieniem wypadku w drodze do/z pracy.

Plan szkolenia

1. Co to jest wypadek w drodze do/z pracy?
2. Zaistnienie jakich przesłanek decyduje, że dane zdarzenie będzie wypadkiem w drodze do/z pracy?
3. Jak należy rozumieć pojęcie „nagłość zdarzenia”, „przyczyna zewnętrzna”, „uszczerbek na zdrowiu”?
4. Kiedy droga do/z pracy będzie drogą najkrótszą lub najdogodniejszą?
5. Jakie sytuacje zaistniałe w drodze do/z pracy można uznać za przerwę życiowo uzasadnioną?
6. Jakie obowiązki spoczywają na pracodawcy w sytuacji zaistnienia wypadku w drodze do/z pracy?
7. Na jakie świadczenia może liczyć pracownik w przypadku zaistnienia wypadku w drodze do/z pracy?

Co to jest wypadek w drodze do/z pracy?

➤ Za wypadek w drodze do/z pracy uważa się:

- ✓ nagłe zdarzenie,
- ✓ wywołane przyczyną zewnętrzną,
- ✓ które nastąpiło w drodze do lub z miejsca wykonywania zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego,
- ✓ jeżeli droga ta była najkrótsza i nie została przerwana.

➤ Za wypadek w drodze do/z pracy uważa się przypadki, gdy:

- ✓ droga najkrótsza została przerwana, jeżeli przerwa była życiowo uzasadniona i jej czas nie przekraczał granic potrzeby,
- ✓ droga, nie będąc drogą najkrótszą, była ze względów komunikacyjnych, najdogodniejsza.

Nagłe zdarzenie

➤ Nagłość zdarzenia:

- ✓ Charakteryzuje się zaskoczeniem pracownika, jest czymś nieprzewidywalnym, nieoczekiwanym, raptownym.
- ✓ Oznacza jednorazowe, doraźne oddziaływanie powodujące uraz lub śmierć pracownika.
- ✓ Cecha „nagłości” towarzyszy urazom np. mechanicznym, termicznym, polegającym na potłuczeniu, skaleczeniu, oparzeniu .

➤ Za nagłe uznaje się:

- ✓ zdarzenie spowodowane nie tylko jednorazowym oddziaływaniem przyczyny zewnętrznej, ale także działaniem powtarzającym się przez okres nie przekraczający czasu trwania dniówki roboczej, przy uwzględnieniu również czasu drogi do/z pracy.

➤ Przykłady:

- ✓ Zdarzenie jest nagłe, jeżeli czas działania przyczyny zewnętrznej nie przekracza jednej dniówki roboczej (orzeczenie TUS z dnia 19 września 1958 r. TR III/58).
- ✓ Zdarzenie będące istotnym zewnętrznym czynnikiem wywołującym negatywną reakcję organizmu i stanowiące przyczynę wypadku przy pracy, posiada cechę nagłości tylko wtedy, gdy przebiega w czasie nie dłuższym niż trwanie dnia pracy (wyrok SN z dnia 30 czerwca 1999 r., II UKN24/99).
- ✓ Zdarzenie spowodowane oddziaływaniem przyczyny zewnętrznej przez okres dłuższy niż jedna dniówka, np. podtruwanie się palacza kotłowni tlenkiem węgla może być uznane za chorobę zawodową (orzeczenie TUS w sprawie TR 272/49) niepubl.).

Przyczyna zewnętrzna

➤ Przyczyna zewnętrzna:

- ✓ Każde zjawisko świata zewnętrznego, niezależnie od jego natury i postaci w jakiej występuje, tj. zjawisko natury :
 - mechanicznej (uderzenie, zgniecenie, przecięcie),
 - chemicznej,
 - termicznej,
 - działalność sił przyrody,
 - działalność osób trzecich.

- ✓ Każdy czynnik zewnętrzny, mogący wywołać uraz, w tym także:
 - czynności wykonywane przez samego poszkodowanego, np. wysiłek fizyczny związany z przemieszczaniem ciężarów - nawet wówczas, gdy masa przenoszonych ładunków nie przekracza dopuszczalnych norm dźwigania (uchwała SN z dnia 11 lutego 1963 r. nr III PO 15/62).

- Przepisy nie wymagają, aby źródłem urazu lub śmierci była tylko i wyłącznie przyczyna zewnętrzna. Wskazane jest aby w zespole przyczyn była co najmniej przyczyna zewnętrzna .
- Przy zbiegu obu rodzajów przyczyn - uaktywnienie się schorzenia samoistnego (przyczyna wewnętrzna) pod wpływem czynnika zewnętrznego (przyczyny zewnętrznej) - spełniony jest warunek do uznania określonego zdarzenia za wypadek. Przykładowo :
 - perforacja żołądka,
 - wystąpienie przepukliny,
 - wypadnięcie dysku,
 - wylew krwi do mózgu,
 - zawał serca,

mogą być zdarzeniami mającymi charakter wypadku jeżeli będą wywołane nadmiernym wysiłkiem pracownika (Uchwała SN (7) z dnia 11 lutego 1968 r. III PO 15/62, wyrok SN z dnia 27 lutego 1971 r., III CRN 332/71, orzeczenie SN z dnia 21 kwietnia 1977 r., III PRN 17/77, wyrok SN z dnia 26 marca 1975 r., III PRN 460/74).

- Przyczyna wypadku nie może pochodzić wyłącznie z organizmu pracownika dotkniętego zdarzeniem. Nie będzie wypadkiem np. wylew krwi do mózgu, zawał serca, mimo, że nastąpiły w czasie drogi do lub z pracy, jeżeli ich przyczyna tkwiła wyłącznie w organizmie pracownika (orzeczenie TUS z dnia 13 marca 1964 r., II 312/64).

Droga do/z miejsca wykonywania pracy

- Droga do/z pracy oznacza pokonywanie przez pracownika (obojętnie jakimi środkami) określonej drogi, a jej celem jest dotarcie do miejsca pracy lub powrót z tego miejsca.
- Przepisy nie wskazują, w jaki sposób pracownik powinien odbywać drogę do/z pracy. Oznacza to, że do decyzji pracownika należy wybór środka lokomocji (wyrok TUS z dnia 29 listopada 1962 r. II TR 2240/62).
- Za drogę do/z pracy uważa się oprócz drogi do/z pracy również drogę do miejsca lub z miejsca:
 - ✓ innego zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego,
 - ✓ zwykłego wykonywania funkcji lub zadań zawodowych albo społecznych,
 - ✓ zwykłego spożywania posiłków,
 - ✓ odbywania nauki lub studiów.

➤ DROGA - znaczenie pojęcia

- ✓ Droga publiczna
- ✓ Trakt znajdujący się na zewnątrz pomieszczeń
- ✓ Ścieżka prowadząca przez teren prywatny
- ✓ Ogólnie dostępna klatka schodowa na zewnątrz mieszkania - przypadku budynku wielorodzinnego
- ✓ Czynności zmierzające do zabezpieczenia pojazdu - np. wstawienie samochodu do garażu (wyrok TUS z dnia 29 grudnia 1952 r., III TR 444/1952, niepubl.)

➤ Droga - wyznaczanie początku i końca

✓ Droga z pracy do domu

- zaczyna się z chwilą opuszczenia bramy miejsca wykonywania pracy i kończy z chwilą :
 - przekroczenia progu domu w przypadku, gdy pracownik jest właścicielem (współwłaścicielem) czy najemcą domu jednorodzinnego,
 - przekroczenia progu mieszkania w budynku wielomieszkaniowym (wyrok SN z dnia 25 października 1994 r., II URN 39/94),
 - po wejściu na teren posesji w przypadku gdy dom ma tzw. obejście (wyrok TUS z dnia 18 sierpnia 1962 r., TR III 2610/1961),

➤ Droga - wyznaczanie początku i końca

✓ Droga z domu do pracy

- zaczyna się z chwilą przekroczenia przez pracownika drzwi domu / mieszkania albo wyjścia z terenu posesji i kończy się:
 - w momencie przekroczenia bramy miejsca wykonywania pracy (wyrok SN z dnia 25 stycznia 1980 r., III URN 59/79).

➤ **Sytuacje traktowane na równi z drogą do/z pracy :**

- ✓ wcześniejsze wyjście z pracy z zamiarem załatwienia sprawy prywatnej, ale bez powrotu do pracy,
- ✓ droga na obiad (do domu lub innego miejsca) w czasie regulaminowej przerwy na spożycie posiłku.

➤ **Nie jest traktowany jako droga do/z:**

- ✓ odcinek między miejscem pracy a miejscem załatwiania prywatnej sprawy w sytuacji, gdy nastąpi powrót do pracy, po załatwieniu sprawy (jest to droga odbywana w czasie przerwy w świadczeniu pracy).

- Aby wypadek został zakwalifikowany jako wypadek w drodze do/z pracy, konieczne jest spełnienie przesłanki "brak przerwania drogi".
- Kwestia, czy przerwa była życiowo uzasadniona i czy czas jej trwania nie przekraczał granic potrzeby, wymaga indywidualnego rozpatrzenia.
- W sytuacji spornej jedynie sąd może dokonać właściwej kwalifikacji zdarzenia wypadkowego.

➤ Przerwy życiowo uzasadnione to:

✓ Przerwy wynikające z rutyny dnia codziennego:

- stanowią dla pracownika bądź pewną codzienność (drobne zakupy, spłaty rat kredytu, odbiór dziecka z przedszkola).

✓ Przerwy będące wydarzeniami nagłym

- niezależnym od pracownika, z powodu którego nie może chwilowo kontynuować dalszej drogi (usterka samochodu, zatankowanie paliwa), np. wyjazd dnia następnego i niemożliwość załatwienia sprawy z nim związanej w innym terminie - mogą być uznane za przerwy życiowo uzasadnione pod warunkiem:
 - właściwego uzasadnienia konieczności załatwienia konkretnej sprawy i wskazaniem, że czas jej załatwiania nie przekraczał granic potrzeby.

➤ Przykłady przerw życiowo uzasadnionych

- ✓ Codzienne, zwyczajowe dokonywanie zakupów artykułów spożywczych podczas odbywania najkrótszej drogi z pracy do domu nie przerywa tej drogi (wyrok SN z dnia 20 kwietnia 2001 r., II UKN 347/00).
- ✓ Pracownik odbywający drogę do pracy lub z pracy własnym samochodem nie przerywa tej drogi, jeśli usuwa usterkę samochodu i w trakcie tej czynności ulega wypadkowi (wyrok SN z dnia 22 stycznia 1998 r., II UKN 462/97).
- ✓ Spłata kredytu bankowego, zrobienie drobnych zakupów, odebranie dziecka z przedszkola, zatankowanie samochodu w czasie drogi pracownika do domu stanowią przerwę życiowo uzasadnioną, bowiem ich załatwienie po odbyciu drogi do domu byłoby znacznie utrudnione (wyrok SA w Białymstoku z dnia 24 stycznia 1996 r., III AUr 11/96).

- ✓ Droga, którą udaje się pracownik bezpośrednio po zakończeniu pracy do byłego zakładu pracy w celu wyjaśnienia spornych kwestii związanych z wynagrodzeniem, o wysokość którego toczy się sprawa przed sądem pracy, może być w konkretnej sytuacji uznana za drogę z pracy do domu (wyrok SN z 5 lutego 1997 r.; II UKN 81/96).
- ✓ Wypadek w drodze z pracy uważa się taki wypadek, gdy droga wprawdzie została przerwana przez pracownika, lecz była życiowo uzasadniona sprawami załatwianymi przez niego samego i na jego rzecz, a nie grzecznościowo na rzecz innych osób (wyrok SA w Białymstoku z dnia 14 stycznia 1998 r., III AUa 521/97)

➤ DOM - znaczenie pojęcia

- ✓ Dom, w którym pracownik zameldowany jest na pobyt stały lub czasowy.
- ✓ Inny punkt początkowy lub końcowy drogi do/z pracy np.:
 - działka pracownicza,
 - domek letniskowy
 - mieszkanie narzeczonej, teściów lub rodziców, których pracownik odwiedził.

W takich przypadkach konieczny jest jednak warunek, aby:

- punktem początkowym drogi do wymienionych przykładowo miejsc był zakład pracy lub miejsce wykonywania pracy,
- punktem początkowym drogi do zakładu pracy lub miejsca wykonywania pracy były wymienione przykładowo miejsca.

Obowiązki pracodawcy

- Pracownik, który uległ wypadkowi w drodze do/z pracy, zawiadamia niezwłocznie o tym fakcie pracodawcę lub podmiot, na rzecz którego miał świadczyć lub świadczył pracę.
- Uznanie zdarzenia za wypadek w drodze do/z pracy następuje na podstawie:
 - ✓ oświadczenia poszkodowanego, członka jego rodziny lub świadków co do czasu, miejsca i okoliczności zdarzenia,
 - ✓ informacji i dowodów pochodzących od podmiotów badających okoliczności i przyczyny zdarzenia lub udzielających poszkodowanemu pierwszej pomocy,
 - ✓ ustaleń sporządzającego kartę wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

- Kartę sporządza się po ustaleniu okoliczności i przyczyn zdarzenia nie później niż w terminie 14 dni od dnia uzyskania zawiadomienia o wypadku.
- Kartę sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których:
 - jeden otrzymuje poszkodowany lub członek jego rodziny,
 - drugi przechowuje się w dokumentacji powypadkowej.
- Odmowa uznania zdarzenia za wypadek w drodze do/z pracy wymaga uzasadnienia.

Świadczenia przysługujące pracownikowi

- **Wynagrodzenie chorobowe** - za czas niezdolności do pracy wywołanej wypadkiem w drodze do pracy i z pracy.
 - ✓ Jeśli zdarzenie, jakiemu ulegnie pracownik, zostanie zakwalifikowane jako wypadek w drodze do/z pracy, niezdolny do pracy pracownik otrzyma 100% wynagrodzenia.
 - ✓ Pracodawca wypłaca pracownikowi wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wskutek wypadku w drodze do/z pracy trwającej łącznie do 33 dni w ciągu roku kalendarzowego (a w przypadku pracownika, który ukończył 50 rok życia - trwającej łącznie do 14 dni w roku kalendarzowym).

- **Zasiłek chorobowy** - dla pracownika, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem w drodze do/z pracy.
 - ✓ Jeśli niezdolność do pracy będzie trwała dłużej niż 33 dni w ciągu roku kalendarzowego, pracownikowi od 34 dnia będzie przysługiwał zasiłek chorobowy, którego wysokość wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku.
 - ✓ Podstawa wymiaru to najprościej ujmując przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.
 - ✓ Zasiłek chorobowy przysługuje przez okres trwania niezdolności do pracy z powodu choroby, nie dłużej jednak niż przez 182 dni, chyba że choroba przypada na okres ciąży lub ubezpieczony choruje na gruźlicę - wówczas zasiłek może być wypłacany za 270 dni. Do okresu zasiłkowego wlicza się okresy orzeczonej niezdolności do pracy, za które przysługuje wynagrodzenie chorobowe i zasiłek chorobowy.

- ✓ Pracownik, który ulegnie wypadkowi w drodze do lub z pracy, ma prawo do wynagrodzenia za czas choroby oraz zasiłku chorobowego od pierwszego dnia zatrudnienia. Nie ma w tym przypadku tzw. okresu wyczekiwania. Jest to wyjątek od normy, zgodnie z którą ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego:
 - po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego - jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu,
 - po upływie 90 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego - jeżeli jest ubezpieczony dobrowolnie.

- **Świadczenie rehabilitacyjne**- dla pracowników po wyczerpaniu zasiłku chorobowego, który nadal pozostaje niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokują odzyskanie zdolności do pracy.
 - ✓ Świadczenie rehabilitacyjne jest wypłacane przez okres niezbędny do przywrócenia zdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy.
 - ✓ Oceny niezdolności do pracy, mającej wpływ na przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego, dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS'u.
 - ✓ Świadczenie rehabilitacyjne wynosi 90% podstawy wymiaru zasiłku chorobowego za okres pierwszych trzech miesięcy, 75% tej podstawy za pozostały okres, a jeżeli niezdolność do pracy przypada w okresie ciąży - 100% tej podstawy.

- **Renta z tytułu niezdolności do pracy** - osoba, która uległa wypadkowi w drodze do/z pracy, może ubiegać się o „zwykłą” rentę z tytułu niezdolności do pracy przysługującą na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 57a i 57b)
 - ✓ Zajście wypadku w drodze do lub z pracy nie rodzi już ewentualnego roszczenia o świadczenia wypadkowe.
 - ✓ Osoba ubiegająca się o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy zwolniona jest z obowiązku wykazania wymaganego okresu składkowego/nieskładkowego, o ile stwierdzona u niej niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem w drodze do/z pracy.
 - ✓ Oceny związku przyczynowego niezdolności do pracy z przebyłym wypadkiem w drodze do/z pracy dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS.

➤ Podstawa prawna

- ✓ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2015 r. poz. 748, z późn. zm.) - art. 57 b zawiera definicję wypadku w drodze do/z pracy.
- ✓ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 159, z późn. zm.) - świadczenia należne w związku z wypadkiem w drodze do/z pracy.
- ✓ Rozporządzenie MPiPS z dnia 24 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad oraz trybu uznawania zdarzenia za wypadek w drodze do pracy lub z pracy, sposobu jego dokumentowania, wzoru karty wypadku w drodze do pracy lub z pracy oraz terminu jej sporządzania (Dz.U. z 2013 r. poz. 924).

Dziękuję za uwagę